

С. Л. Вакулік, студентка групи ПВШ-12-Г2

Науковий керівник: І. Л. Сіданіч, доц.
кафедри управління навчальними
закладами та педагогіки вищої школи
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»
НАПН України

ВИХОВНА РОБОТА КУРАТОРА СТУДЕНТСЬКОЇ ГРУПИ

В статті розглядаються аспекти виховання сучасної студентської молоді в сільськогосподарському навчальному закладі та найважливіші чинники, що впливають на формування цілісної особистості.

Ключові слова: виховання, кураторство, професіоналізм, психотехнологія, атракція.

В статье рассматриваются аспекты воспитания современной студенческой молодежи в сельскохозяйственном учебном заведении и важнейшие факторы, влияющие на формирование целостной личности.

Ключевые слова: воспитание, кураторство, профессионализм, психотехнология, аттракция.

The article deals with aspects of modern education students in the rural school and the most important factors that influence the formation of the whole person.

Keywords: education, supervision, professionalism, Psy, attraction.

Актуальність проблеми. Значна роль у особистісному розвитку майбутнього професіонала належить куратору академічної групи. Саме від організаторських та особистісно–професійних якостей куратора залежить вектор професійного та особистісного становлення майбутніх спеціалістів і, особливо, фахівців аграрного спрямування.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Вивчення та аналіз ряду вітчизняних і російських наукових досліджень свідчить, що проблему ролі та місця куратора, його діяльність в академічній групі вивчали в своїх працях В.Алфімова, Р.Абдулова, В.Базилевича, Е.Бердникової, О.Винославської, С.Гури, Б.Кабарухіна, І.Калачова, О.Клименко, Є.Коцюби, С.Новикова, М.Мартинової, Л.Філінської, Є.Хрикова, І.Соколової, М.Соловей, В.Філіпова.

Мета статі полягає в розкритті сутності, структури, змісту, значенні роботи куратора студентської групи та його впливу на студентський колектив.

Виклад основного матеріалу досліджень. Процес виховання завжди спрямований на зміну поглядів, переконань, ідеалів, звичок, поведінки. Сутність виховання з точки зору філософії визначається як перетворення культури людства в індивідуальну форму існування. Сутність виховання з точки зору педагогіки полягає у привласненні соціального досвіду. Зміст цього процесу полягає в тому, щоб те зовнішнє, об'єктивне, найкраще, що є в соціальному досвіді, стало суб'єктивним, тобто перетворилося на погляди і переконання, вчинки і поведінку особистості.

Ідеалом виховання в нашому суспільстві є гармонійно розвинена, високоосвічена, соціально-активна й національно свідома людина, що наділена глибокою громадянською відповідальністю, високими духовними якостями, родинними й патріотичними почуттями, є носієм кращих надбань національної та світової культури, здатна до саморозвитку і самовдосконалення [1].

Виховання – процес цілеспрямованого систематичного формування особистості, зумовленого законами суспільного розвитку, дією об'єктивних і суб'єктивних чинників.

У вихованні особистості беруть участь сім'я, родина, навчально-виховні заклади, на нього впливають мікро- і макросередовище, соціально-політична та економічна ситуація в країні, засоби масової інформації, громадські організації та ін. Усе це робить процес виховання, з одного боку,

більш керованим, оскільки існує чимало ефективних способів і засобів впливу на особистість, а з іншого – ускладнює управління ним, тому що важко інтегрувати всі фактори впливу, застерегти особистість від негативних впливів [2].

Освітня установа є основним соціальним інститутом, що забезпечує виховний процес. У зв'язку з цим, завдання виховання людини бачиться в тому, щоб сприяти її розвитку як особі, здатній до постійного самовдосконалення, яка володіє високим культурним рівнем, розвиненим фізичним, інтелектуальним і етичним потенціалом, готова активно діяти на загальну користь у межах національної і світової культури, змінюючи і перетворюючи себе. У цьому контексті особливого значення набуває оновлення змісту і організаційних форм виховної роботи у ВНЗ, вдосконалення форм і методів роботи куратора. Від того, наскільки куратор сам по собі є особистістю, від того, наскільки серйозно він відноситься до своєї роботи, певним чином залежать результати навчально-виховного процесу у ВНЗ [3].

Кураторство – одна з форм роботи зі студентами і, як будь-яка діяльність, безпосередньо залежить від того враження, яке створюється і підтримується у студентів про куратора. Значущість аналізу іміджу куратора не викликає сумніву, особливо в контексті підвищеного інтересу до питань формування і підтримки корпоративного іміджу Маслівського аграрного технікуму. Чому така актуальна розмова про імідж куратора? Тому що зустрічаються доценти, професори (не кажучи про молодих викладачів), які не надають значення своєму іміджу. Кінець кінцем страждає навчально-виховний процес, невтішними є і результати спілкування таких викладачів зі студентами і колегами, а також імідж вищої школи в цілому.

Розглянемо найбільш важливі складові іміджу куратора у вищому навчальному закладі.

– Професіоналізм – безумовна вимога, без якої не може йтися про фахівця в будь-якій галузі. Тому дуже важливим є постійне професійне зростання куратора, підвищення рівня його майстерності.

– Компетентність – важлива складова, що припускає динамізм, швидко (і доречно) реакцію на умови, що змінюються, і обставини його кураторської діяльності.

– Гуманітарна освіченість. Куратор у вищій школі є провідником гуманістичних цінностей, тому суспільству необхідний викладач, що має уявлення про все багатство людської культури і сам здатний на самовдосконалення.

– Куратор повинен бути психотехнологом. Психотехнологія – наука про практичне використання психологічної техніки управління людьми в процесі спілкування з ними. Вона включає вибір оптимальної моделі поведінки в тій або іншій ситуації спілкування, способи організації спілкування і т. д.

– Куратор у вищій школі – носій етикетного (еталонного) спілкування. Етикетне спілкування реалізується через вербальні (мовні) і невербальні (немовні) засоби.

Мовний етикет вимагає відповідності культурним нормам мови (не тільки граматична і стилістична письменність, але і відсутність вульгарних слів, нецензурних виразів). Важливими є доцільне застосування правил вітання, знайомства, прощання, шанобливого відношення до співбесідника, використання „ввічливих” слів, коректної форми для виразу незгоди і т. д.

Дослідники стверджують, що 92 % враження від людини залежить від того, як людина виглядає і „звучить”. Це означає, що в створенні привабливого іміджу немовні засоби етикетного спілкування часто мають більше значення, чим слова. Так, в першу чергу, увага зазвичай звертається на зовнішність (одяг, зачіску, охайність, відчуття міри, відповідність ситуації, косметику, прикраси.). Манера поведінки куратора (міміка, жести, пози, хода) також є важливим джерелом інформації про нього.

Провідну роль в створенні іміджу грають ефекти фасцинації і аттракції. Фасцинація(чарівність, чарівливість) – словесна дія на людей, при якій досягається мінімізація втрати інформації. Можна говорити монотонно і занудно, або інтенсивно і енергійно. Кожна з манер викличе різний ефект у слухачів. Для куратора особливо важливо опанувати мистецтвом публічного виступу, використовувати елементи фасцинації.

Аттракція (залучення, тяжіння) – зовні фіксоване емоційне відношення людини до партнера у вигляді прояву до нього симпатії або готовності до спілкування. Процес аттракції є виникненням (часто спонтанне) позитивного емоційного відношення при сприйнятті іншої людини. Зрозуміло, що похмурий вигляд, погляд убік не налаштовує оточуючих до нас, тоді як усмішка, кивок згоди, доброзичливий погляд допомагають налагодити контакт [4].

Відповідно до функціональних обов'язків робота куратора академічної групи має бути спрямована на допомогу молодій людині набути соціального досвіду поведінки, сформувати національну свідомість, ціннісних орієнтирів і розвинути індивідуальні якості особистості [5].

У Маслівському аграрному технікумі робота кураторів включає, перш за все, створення виховуючого середовища для соціальної адаптації студентів, подальшого формування інтелектуального і творчого потенціалу студентів, а також залучення їх до корпоративної культури технікуму.

Його функціями є: інформування, організація життя групи і сприятливого психологічного клімату, рішення оперативних задач, що виникають у зв'язку з академічними труднощами студентів, забезпечення дотримання студентською групою внутрішньої дисципліни. Іншими словами, куратор – посередник між студентами і життям ВНЗ.

Куратор академічної групи бере чине найбільшу участь у вихованні студентської молоді. Саме він найчастіше з-поміж інших викладачів вступає у взаємини з однією й тією ж групою студентів протягом тривалого періоду, а також створює певну виховну систему академічної групи. Виховна робота

куратора здійснюється з метою засвоєння студентами сукупної системи не тільки національних та громадянських цінностей, загальнолюдських та особистісних, а також для формування моральних якостей та духовності особистості майбутнього технолога. Таким чином, ми вважаємо правомірним стверджувати, що у своїй діяльності наставник академічної групи здійснює також і виховну функцію. Отже, діяльність куратора академічної групи студентів аграрного навчального закладу спрямована на сприяння повноцінній життєдіяльності студентського колективу та створення здорового морально-психологічного клімату в ньому, формування високої культури, моральної вихованості та професійних якостей сучасного спеціаліста, розвиток інтелектуальних і творчих здібностей.

Однак позааудиторна діяльність студентської молоді, організована наставником, не може бути лише сумою культурно-масових та інтелектуальних заходів. Її ефективність залежить не від кількості культпоходів і бесід на моральні теми, а від емоційної насиченості і творчої спрямованості роботи, яка передбачала б для кожного студента максимальний прояв своїх здібностей та таланту.

Значну увагу варто приділити питанням потенційних можливостей дозвілля. Проте сучасна молодь не завжди використовує усі можливості такої діяльності. Одним із завдань вузу в цій проблемі є надання допомоги студентові в урізноманітненні проведення вільного часу, спрямуванні молоді на творчий, розвиваючий, культурний, освітній та здоровий відпочинок, який також має бути спрямованим на духовне збагачення особистості, надбання духовних цінностей тощо [6].

Виховному процесу в умовах Маслівського АТ притаманний зв'язок з життям, сучасним рівнем соціокультурного розвитку, тому, що в наш час цільові підходи, ціннісні орієнтації, зміст навчання і виховання, тобто концепція чимало змінилася. Щоб організувати навчально-виховний процес в навчальному закладі, необхідно комплексно підійти до цього питання, залучити до роботи усі ланки педагогічної діяльності з молодим поколінням.

У формуванні майбутнього спеціаліста необхідно урізноманітнювати, удосконалювати форми і методи навчально-виховного впливу, використовувати й знаходити більш ефективні прийоми індивідуального підходу до особистості, як того вимагає сьогодення.

Усвідомлюючи значущість професійної підготовки студентської молоді, патріотичне й національне виховання, загальнолюдські норми моралі, ми повинні акцентувати увагу на активізації студентського самоврядування, яке є важливою умовою оптимізації виховного процесу у вищій школі.

Самоврядування студентів є психолого-педагогічною проблемою. Розглядаючи самоврядування як уміння й готовність особистості до прийняття самостійних й обґрунтованих рішень, можна охарактеризувати його як діючий механізм розвитку даної особистості, проявів її індивідуальності.

Виховні функції у технікумі виконують усі педагогічні працівники. Але у більшості випадків виховну роботу з академічною групою студентів вищих аграрних навчальних закладів проводить куратор, який має функції не тільки педагога-професіонала, а й духовного посередника між студентами й суспільством. Куратор організує певну систему відношень завдяки різноманітній виховній діяльності групи, яка, в свою чергу, створює умови для індивідуального самовираження кожного студента і розвитку кожної особистості, збереженню неповторності й розкриттю її потенційних здібностей, захисту її інтересів.

На наш погляд, треба спиратися на постулат, що виховання у Маслівському АТ не є всесильним, але можливості його величезні. Куратор у максимальній мірі повинен використовувати ці можливості, спираючись на всебічне знання студента, його здібності, якості тощо. Він має виявляти як сильні, так і слабкі сторони вихованця. Для того, щоб боротися з недоліками, які притаманні студентові, куратор студентської групи має створювати умови для розкриття позитивних рис характеру і розвитку особистості. І в цьому йому

може допомогти зовнішній вплив (батьки, сім'я, друзі, викладачі, середовище (природа, умови життя).

Сьогодні потреба у педагогічних кадрах є дуже високою. Особливо це стосується кураторів академічних груп, які повинні бути трансформаторами ідей педагогічного процесу, носіями соціального досвіду суспільства, які ініціюють його подальший розвиток. Але криза системи організаційно-виховної роботи свідчить про прірву між умовами життя і системою освіти, її метою, змістом, технологією навчання і виховання. До її найважливіших факторів деякі науковці відносять:

- попит на якість навчання;
- необхідність підвищення професіоналізації педагогічної освіти;
- консерватизм галузі освіти і недостатня адаптованість до її мети і умов праці у зв'язку зі зміненими потребами суспільства;
- інертність і традиційність педагогічних технологій;
- необхідність формування професійного мислення, активності, самодіяльності педагогів та несталість професійної мотивації;
- неекономічність педагогічної праці [7].

Так історично склалося, що реалізація виховної роботи в академічних групах здійснюється через інститут кураторів. Це управлінська ланка, яка взаємодіє з іншими у системі позааудиторної виховної роботи і забезпечує її організацію на рівні студентської групи. Результатом діяльності куратора є набуття молодою людиною соціального досвіду поведінки, формування національної самосвідомості, ціннісних орієнтацій і розвиток індивідуальних якостей особистості. Куратор – це не просто викладач, який відповідає за організацію та проведення відповідних виховних заходів, а є творцем колективу групи, який задає напрям його діяльності, що позитивно впливає на кожного члена групи. Діяльність куратора є найбільш діючим ланцюгом у навчально-виховній системі технікуму, основним механізмом її реалізації, – органічним поєднанням підготовки спеціаліста та особистості, якій властива національна самосвідомість, гідність, загальнолюдські цінності. Куратор бере на себе місію

старшого колеги в оволодінні студентом позитивними соціальними ролями, використовуючи позааудиторну виховну роботу як “ситуації соціального досвіду поведінки” [7].

Але і сам куратор виступає суб’єктом соціалізації, тому що теж приймає та переробляє соціальний досвід, носієм якого є студентство. Отже, педагогічним засобом соціалізації є велика кількість стосунків, які виникають не тільки у навчальному процесі, а й в організації виховної позааудиторної роботи.

Здається цілком нелогічним те, що сучасний куратор відповідає за поведінку студентів академічної групи, за оплату навчання, за щеплення; йому виносять догану через погані оцінки вихованців, зовнішній вигляд, поведінку у гуртожитках тощо. Після закінчення школи, де опікуном був класний керівник, куратор послідовно переймає естафету. Цікавим є те, що батьки студентів молодших курсів не усвідомлюють того, що куратор не нянька для їхніх дітей, він відіграє іншу вирішальну роль, а саме: становлення майбутнього фахівця, громадянина, сім’янина вже на більш свідомому рівні. На цьому етапі куратор має справу з досить дорослими людьми.

На сучасному етапі у зв’язку з євро інтеграційними процесами функції та обов’язки куратора можуть бути спростовані. На нашу думку, багатовікова тенденція опікати дітей будь-якого віку залишиться у нашій країні, тому що менталітет українського народу і студентства зокрема, не може так швидко реорганізуватися та адаптуватися до самостійності. Поступове привчання молоді до відповідальності за своє навчання, поведінку, слова, вчинки і життя у повному розумінні цього слова залишається основним завданням. Становлення самостійності студентів – процес довготривалий і складний. Ми сподіваємося, що корінні зміни у вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації нададуть можливість більш повно розкрити потенціал нації, досягти нових висот у здобуванні престижної аграрної освіти. Куратор трансформується у європейського тьютора, консультанта, стануть більш

чіткими і прозорими вимоги до нього, його права і обов'язки; куратору ніщо не заважатиме виконувати функцію організатора дозвілля студентської молоді.

Висновок. Отже, роль куратора полягає в створенні таких умов, які б допомогли студентам знайти себе і своє місце в студентському колективі і в соціальному житті. Куратор є організатором діяльності студентів і координатором виховних дій. У своїй виховній роботі куратор реалізує педагогічні принципи гуманізації, соціальної обумовленості навчання і виховання, індивідуалізації, соціального гартування, створення виховуючого середовища.

Головне в діяльності куратора – сприяння саморозвитку особистості, реалізації її творчого потенціалу, забезпечення активного соціального захисту студента, створення необхідних і достатніх умов для активізації зусиль студентів для вирішення навчальних і життєвих проблем.

Література

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури / С.С. Вітвицька // Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.
2. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: Метод. посіб. / С.С. Вітвицька // Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
3. Гетьман И. А. Роль куратора в развитии корпоративной культуры ДГМА (по результатам исследований) / И .А. Гетьман, С. Г. Карнаух, Т. В. Кудерская. Корпоративна культура організацій ХХІ століття: Збірник наук. праць // Краматорськ, 2007. – С. 183-190.
4. Дубасенюк О.А. Методичні рекомендації керівнику академічної групи з виховної роботи педуніверситету / О.А. Дубасенюк // Житомир, 2000. – С. 4 – 16. – № 3.

5. Козілковська Н.Я. Позааудиторна робота студентів ВНЗ як чинник підвищення якості освіти / Н. Я. Козілковська // Наука і вища освіта в Україні. – 2008.

6. Матыленок Л. Образовательные и воспитательные системы: моделирование и типологии / Л. Матыленок, А. Широков. // Народноеобразование, 2003. – № 2. – С. 65-76.

7. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Л. Ортинський // К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.